

CONSIDERAȚII PRIVIND FLUXUL IMPLEMENTARE – MONITORIZARE EVALUARE A PROIECTELOR ÎNTR-O UNITATE DE ÎNVĂȚĂMÂNT LICEAL

Daniela CURELEA *

CONSIDERATIONS ON THE FLOW IMPLEMENTATION – MONITORING – EVALUATION OF EDUCATIONAL PROJECTS IN THE HIGH SCHOOL

(Abstract)

Project implementation in the field of education represents those planned activities with definite purposes and objectives whose aim is to put into school practice projects developed within classes. The successful implementation of an educational project in any discipline educational framework plan is given by judicious and careful allocation of resources planned (financial, material, human) so that their aim and objectives can be achieved in an efficient manner.

Project evaluation, monitoring and feedback are obvious evidence of its efficacy.

Project monitoring is the activity which measures progress, project success, significant deviations from the original plan, efficiency recorded during implementation. its sustainability perspective or, on the contrary, the inefficiency of this kind of teaching activity.

Keywords: *Education, Assessment evaluation, Implementation of educational projects, procedures efficiently staff, pupils, efficient teaching methods and strategies.*

Implementarea proiectelor în domeniul educațional, cu accentul pus pe proiectele școlare reprezintă acea suită de activități planificate, cu scop bine definit și obiective, care urmăresc transpunerea în practica școlară a proiectelor elaborate în demersul realizat la catedră. Succesul implementării unui proiect educațional la orice disciplină de învățământ din planul cadru este dat de alocarea judicioasă și atentă a resurselor planificate (materiale, financiare, umane) astfel încât, atât scopul, cât și obiectivele să poată fi atinse în mod eficient. evaluarea, monitorizarea

---

* Prof. grad didactic I, mentor, director - adjunct în Colegiul Tehnic „Cibinium” Sibiu, expert în Management educațional. Membru în Corpul național al Experților în Management educațional. Participant la programe și proiecte: Junior Achievement, eTwinning, IntelTeach and AeL, Erasmus +.

și feed-back-ul fiind dovezi evidente ale eficacității proiectului respectiv¹. Monitorizarea proiectului este activitatea care măsoară progresul, succesul proiectului, devierile semnificative de la planul inițial, eficiența înregistrată pe parcursul implementării, sustenabilitatea sa în perspectivă ori din contră ineficiența acestui tip de activitate didactică.

În ceea ce privește funcția de monitorizare distingem următoarele patru aspecte, pe care le considerăm esențiale, cu precădere atunci când ne referim la un proiect educațional, focalizat pe disciplina de învățământ istorie într-un liceu din perspectiva eficienței proiectului și a interiorizării la elevi a valorilor active și a atitudinilor din perspectiva formării competențelor generale și a celor specifice². Astfel, se pot identifica: activitățile didactice în curs de implementare și progresul înregistrat de acestea; resursele utilizate și costurile implicate în raport cu progresul implementării; rezultatele evidente obținute; modificările survenite pe parcursul implementării proiectelor³. Principalele aspecte pe care dorim să le subliniem în ceea ce privește monitorizarea proiectului educațional, cu deosebită atenție focalizată pe un proiect la disciplina istorie, sunt: desfășurarea activităților propriu-zise prevăzute în proiect; modalitatea în care sunt îndeplinite responsabilitățile fiecărui membru implicat în proiect; felul concret în care acționează participanții la activitățile eșalonate ale proiectului; eficiența comunicării între membrii proiectului și participanți, respectiv partenerii acestui proiect; modul în care sunt folosite judicios resursele prevăzute în proiect; urmările activităților prevăzute în graficul proiectului; problemele care apar pe parcurs în implementarea și desfășurarea proiectului; identificarea unor soluții optime care trebuie aplicate pentru rezolvarea problemelor apărute⁴.

Evaluarea constituie măsurarea atentă a rezultatelor la care s-a ajuns în cursul implementării proiectului educațional în raport cu obiectivele propuse. În ceea ce privește demersul de evaluare al unui proiect specific axat pe disciplina de învățământ Istorie, distingem, cel puțin trei etape, și anume:

- evaluările curente pentru fiecare activitate a unui proiect;
- evaluările de parcurs sau intermediare, realizate după fiecare etapă a proiectului;
- evaluările finale realizate la sfârșitul unui proiect implementat în vederea identificării

---

¹ Dan Dumitrașcu, Radu Vasile Pascu, *Managementul proiectului*, Sibiu, Editura Universității „Lucian Blaga”, 2004, p. 30; Anca Voineag, *Management de proiect*, Sibiu, Editura Magister, 2008, p. 15-17.

² Institutul de Științe ale Educației, *Descriptivul competențelor cheie europene*, traducere și adaptare după Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Europei privind competențele cheie pentru învățarea pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC).

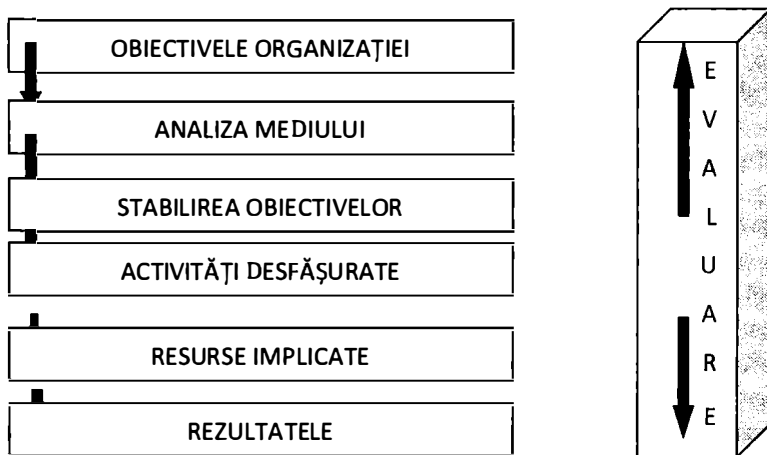
³ Anca Voineag, *op. cit.*, p. 15, 16.

⁴ Eleonora Rădulescu; Anca Țirlea, *Educația civică prin activități extrașcolare cu caracter interdisciplinar, Ghid pentru profesori și elevi*, Iași, Polirom, 2004, p. 47.

eficienței și a concluziilor la care s-a ajuns⁵. Evaluarea unui proiect educațional în general, a unui proiect didactic în special, în cazul nostru, este un proces cognitiv continuu de-a lungul întregii perioade supus observației, analizei, sintezei, prezentării. Managerul de proiect, profesorul în cazul nostru, va analiza atent, va evalua întreaga activitate, nu neaparat pentru a găsi eventuale erori și disfuncții, ci mai degrabă, pentru a câștiga experiența necesară în vederea derulării în perspectivă a unor noi proiecte, astfel încât, pornind de la experiența dobândită rezultatele să fie din ce în ce mai bune. Demersul de analiză și evaluarea unui proiect se poate realiza prin două procedee pe care le vom prezenta în rândurile care urmează: o evaluare continuă, aceasta fiind un proces activ care are loc pe întreg parcursul ciclului de viață al proiectului respectiv, pornind de la analize contextuale, ocazionale și auditări externe și o evaluare atentă a proiectului în perioada imediat următoare finalizării sale, demers important care ne oferă o serie de date și informații pentru proiectele pe care le vom derula în viitor.

În ceea ce privește evaluarea continuă aceasta ca procedură are loc de la sine, pentru că o echipă de succes condusă de un bun și eficient manager de proiect își va evalua atent și în mod periodic rezultatele dorind să învețe din concluziile la care s-a ajuns în vederea eficientizării propriilor demersuri în perspectivă⁶.

Figura 1. Procesul de evaluare a unui proiect

(după Dan Dumitrașcu și Radu Vasile Pascu, *op. cit.*, Sibiu, 2004)

Pentru atingerea tuturor obiectivelor unui proiect, managerul acestuia, cel care îl trasează, îl implementează și îl evaluează continuu trebuie să asigure respectarea unui program optim de lucru, respectiv să respecte toate duratele reuniunilor de lucru a echipei/echipelor de proiect, să încurajeze prezentarea

⁵ *Ibidem.*

⁶ Dan Dumitrașcu, Radu Vasile Pascu, *op. cit.*, p. 77, 78.

tuturor ideilor și sugestiilor venite din partea membrilor echipei, să evite prezentarea unor rapoarte stufoase și plictisitoare, să evite dezbaterile prea lungi și mai ales întrunirile monotone, plictisitoare, care adeseori deviază de la subiectul aflat în discuție și mai ales să aibe capacitatea de a adresa întrebări adecvate din care să rezulte diferențele dintre acțiunile propuse și cele realizate⁷. Succesul în evaluarea unui proiect presupune în accepțiunea noastră: stabilirea și definirea unor criterii clare ce trebuiesc atinse, urmărite; utilizarea optimă a unor instrumente adecvate în evaluare și eficiență; respectarea termenelor evaluării. Fiecare moment de evaluare al unui proiect trebuie să reprezinte pentru cei care participă efectiv la acest proiect, în cazul nostru concret, elevii implicați, o experiență din care toți au ceva de învățat și o treaptă pe care să pășească în vederea îmbunătățirii continue a spiritului civic și a atitudinilor și valorilor pozitive față de trecut și semnificația sa pentru noi cei de astăzi.

În cadrul oricărui proiect, obiectivele reprezintă elementele cheie, definitorii pentru înțelegerea de către elevii implicați și nu numai a disciplinei de învățământ istorie cuprinsă în trunchiul comun indiferent de filieră, profil, specializare. În vederea stabilirii obiectivelor unui proiect este indicat a se utiliza analiza SWOT (Puncte tari, puncte slabe, oportunități și amenințări). Aceasta asigură abordarea strategică cu privire la punctele tari, desemnând acele aspecte pozitive ale proiectului ce trebuie să fie evidențiate permanent. Punctele tari fac referință la elementele utile, la toate resursele existente care ar putea fi disponibile. Aici avem în vedere toate tipurile de resurse, în special cele umane, materiale și financiare. Resursele materiale disponibile pot fi: spații, resurse informaționale (inclusiv conexiunile și produsele software care ar putea fi utilizate), logistica existentă, precum și elementele organizaționale ce ar putea constitui premise pentru evoluțiile ulterioare. Resursele umane se referă la personalul existent, dar și la posibilitățile de atragere a altor persoane, la motivarea și interesarea acestora. Resursele financiare desemnează sumele ce pot fi alocate proiectului și folosite în mod efectiv în vederea generării de valoare.

Punctele slabe, sunt toate aspectele negative de care trebuie să ținem cont, astfel încât, proiectul să se desfășoare cu succes. Aceste slăbiciuni reprezintă cheia viitorului obiectiv al proiectului (ce intenționează proiectul să rezolve, de ce este acesta necesar). De asemenea, dintre punctele slabe identificate, trebuie selectate cele care au cel mai mare impact asupra entității analizate. Se impune acoperirea prin proiect în întregime, în mod proporțional, a punctelor slabe. Oportunitățile sunt acele aspecte și elemente pozitive externe ale proiectului. Aceste oportunități sunt disponibile numai temporar și reprezintă resursele care pot fi utile proiectului avut în vedere, astfel încât acestea să poată fi atins cu succes. Acestea trebuie să fie credibile din perspectiva certitudinii de a le folosi pentru ca proiectul nostru să-și atingă cu succes toate obiectivele. Amenințările sunt aspectele negative ale proiectului de care trebuie să ținem cont pentru a le evita. Amenințările și riscurile

---

⁷ *Ibidem*, p. 77, 78.

sunt strict legate de ce s-ar întâmpla în cazul în care nu este promovat proiectul respectiv. Nu este avut în vedere faptul că situația ar putea rămâne aceeași ca și până atunci, ceea ce ar reprezenta efectele negative, respectiv consecințele de durată ale nepromovării proiectului. Trebuie demonstrată în mod cât mai convingător nevoia stringentă, efectele negative majore ale nepromovării proiectului, vizând un spectru cât mai larg (toată zona în care entitatea activează, inclusiv efectele negative asupra terților). Cu alte cuvinte, este de dorit să se creeze convingerea clară că fără derularea proiectului nu se poate merge mai departe în ceea ce privește formarea competențelor, valorilor și atitudinilor necesare elevilor noștri de-a lungul întregii lor vieți.

Identificăm printre asemenea amenințări următoarele :

- Comunicarea slabă și nu întotdeauna adecvată dintre școală și familiile elevilor;
- Părerile și comportamentele unor profesori și părinți față de metoda proiectelor;
- Interesul scăzut al unora dintre părinți față de educația și formarea pentru viață a propriilor copii;
- Lipsa de timp cu care se luptă, atât cadrele didactice, cât și părinții și chiar elevii;
- Bariere de comunicare între școală și autoritățile locale, respectiv lipsa de interes pentru colaborare.

În ceea ce privește stabilirea obiectivelor proiectului trebuie să răspundem în mod concret și corect la următoarele întrebări: 1. Care este perioada stabilită pentru atingerea scopului acestui proiect? 2. Ce pași specifici trebuie făcuți pentru a le putea obține? 3. Care sunt obiectivele specifice ale fiecărei activități care este eșalonată în proiectul nostru? 4. Ce termene concrete se vor fixa pentru îndeplinirea obiectivelor menționate anterior și cine răspunde de monitorizarea acestora?, astfel încât un obiectiv devine în cadrul acestui proiect extrașcolar pe care îl derulăm de-a lungul unui an școlar un câștig concret, atât pentru echipa de proiect, cât și pentru beneficiarii acestuia.

Obiectivele generale⁸ ale unui proiect trebuie să vizeze: implicarea profesorilor și elevilor în inițierea și desfășurarea unor activități extrașcolare; dezvoltarea cunoștințelor și abilităților de care dispun atât profesorii cât și elevii pentru a proiecta și desfășura în echipă activități de educație, formală, nonformală, paraverbală, cu consecințe pozitive, atât la nivelul școlii, în afara orelor de curs, cercuri, cluburi, work-shop-uri, cât și în comunitate, din perspectiva paradigmei educaționale, că învățăm pentru întreaga viață; elaborarea și realizarea împreună cu elevii a unor materiale informative și de marketing publicitar care să poată fi folosite, pentru proiectarea, implementarea, evaluarea și valorificarea acțiunilor extrașcolare vizând efecte și consecințe pozitive în școală, familie și comunitate; diseminarea

---

⁸ Rupert, Newton, *Managerul de proiect: măiestrie în livrarea proiectelor*, București, Editura Codecs, 2006, p. 32.

efectivă a activității și rezultatelor către întreaga comunitate școlară a unor modele de bună practică în domeniul istoriei și al științelor social-umane; identificarea unor soluții optime care să poată fi utilizate la proiectele viitoare vizând atragerea unor parteneri extrașcolari social-comunitari, culturali, etc. care să fie dispuși să sprijine acest tip de educație și formare⁹.

Conform teoriei manageriale, în momentul elaborării obiectivelor unui proiect, trebuie avută în vedere analiza SMART (acronimul vine din limba engleză Specific, Measurable, Achievable, Relevant, Time-based) care a fost formulată pentru prima dată de către Peter Ducker în cadrul metodei de management prin obiective¹⁰ (Drucker, 1968). Această metodă se bazează pe definirea obiectivelor pentru fiecare angajat și apoi compararea și conducerea performanțelor acestora în raport cu obiectivele globale care au fost stabilite. Acest tip de analiză prevede ca obiectivul/obiectivele proiectului să fie SMART:

- Specifice (engl. – specific) – definirea foarte clară a ceea ce va fi realizat;
- Măsurabile (engl.-measurable) – în sensul în care rezultatul obținut să poată să fie măsurat;
- Realizabile (engl. – achievable) – de toți membrii echipei și din sursele existente;
- Relevante (engl. – relevant) – pentru ceea ce intenționează să măsoare;
- Delimitate în timp (engl. – time-based) – stabilirea unui interval de timp realist, predictibil, fezabil pentru realizarea lor cu accentul focalizat pe eficiență și rezultate evaluabil-comensurabile.

Un aspect important de menționat în cadrul acestei faze de stabilire a obiectivelor este întocmirea unei matrice, care va cuprinde obiectivele, indicatorii utilizați pentru măsurarea gradului de atingere a fiecărui obiectiv, ipotezele/premisele pentru atingerea obiectivelor, precum și indicatorii care arată în ce măsură ipotezele s-au adeverit. În completarea acestei matrici se pornește întotdeauna de la definirea obiectivelor de ordin general și se continuă cu definirea obiectivelor de dezvoltare ale organizației/instituției și a celor de proiect. La completarea acestei matrici participă atât reprezentanți ai conducerii organizației/instituției pentru a asigura compatibilitatea dintre obiectivele proiectului și cele ale organizației/instituției, cât și reprezentanți ai echipei de proiect și ai beneficiarilor proiectului, pentru a stabili rezultatele așteptate, activitățile care se vor derula și indicatorii pe baza cărora se vor evalua rezultatele obținute.

De multe ori, în procesul de definire a obiectivelor apar o serie de probleme tipice legate de faptul că obiectivele formulate nu convin tuturor părților implicate, sunt prea rigide și nu se pot adapta priorităților de schimbare, nu sunt cuantificate corespunzător și nu sunt suficient de bine documentate sau nu există suficient timp pentru a defini clar și în totalitate obiectivele. Practica a demonstrat că lipsa unor obiective clar definite, operaționale, cuantificabile și controlabile conduce, de cele

⁹ Eleonora Rădulescu; Anca Țirlea, *op. cit.*, p. 48.

¹⁰ Anca Voineag, *Management de proiect*, Sibiu, Editura Magister, 2008, p. 23, 24.

mai multe ori, la direcționarea greșită sau chiar la eșecul proiectului, datorită încadrării greșite a sarcinilor de muncă în ansamblul proiectului¹¹.

În ceea ce privește procesul de stabilire a obiectivelor, atât profesorul, cât și elevii implicați în proiect trebuie să se țină cont de următoarele aspecte:

- care sunt caracteristicile grupurilor țintă cu care se va colabora / activa în cadrul proiectului?
- care sunt problemele specifice care trebuie rezolvate prin acest proiect?
- care sunt responsabilitățile specifice ale echipei de proiect, respectiv ale fiecărui membru din echipa de proiect?
- ce tip de cunoștințe și abilități dezvoltă elevilor implicați participarea la activitățile acestui proiect?
- ce tip de comunicare se va utiliza în cadrul echipei de proiect, dar și care va fi comunicarea cu partenerii extrașcolari, social-culturali, comunitari ai proiectului?

Referindu-ne la obiectivele unui proiect, în cazul nostru a unui proiect educațional de tip extrașcolar, inevitabil ne gândim la beneficiarii direcți, la cei indirecti și fără îndoială la cei potențiali ai proiectului nostru. În acest sens, identificăm prin beneficiari direcți un număr de elevi și de profesori din școala noastră sau dintr-o altă unitate de învățământ (primar, gimnazial, liceal). Beneficiarii direcți sunt cei care vor participa la proiectarea și desfășurarea activităților acestui proiect de istorie, vor primi materialele publicitare de marketing și informare elaborate de membrii echipei de proiect, de conducerea școlii, care de asemenea, va aviza și beneficia de pe urma rezultatelor echipei de proiect și a proiectului în ansamblul său. Beneficiarii indirecti sunt elevii și profesorii școlii care nu participă în mod direct la activitățile derulate, membrii comunității locale din care școala face parte, alte școli care în urma unor parteneriate privind educația vor beneficia de pe urma rezultatelor și a experienței privind acest proiect¹².

Beneficiarii potențiali ai proiectului sunt asociațiile părinților, societățile culturale, asociațiile naționale, cenaclurile literare, cluburile de eco-turism, alți potențiali parteneri, precum bisericile, unitățile militare în vederea colaborării cu școala și a formării la elevi de competențe transversale, social-comunitare, atitudinal-valorice necesare acestora de-a lungul întregii lor vieți, din perspectiva unei optime inserții în societate în calitate de cetățeni activi.

Proiectele elaborate de profesorii școlilor, ai liceelor, fie ele școlare dar și extrașcolare urmăresc formarea și cultivarea la elevi a competențelor necesare, a valorilor și atitudinilor pozitive față de viață, față de lume, față de societatea umană, a pregătirii elevilor în calitate de viitori buni cetățeni¹³. Fiecare dintre activitățile cuprinse în proiect va face apel direct la aplicarea unor metode adecvate, astfel, dată fiind complexitatea unui proiect care cuprinde o serie de activități

¹¹ Dan Dumitrașcu, Radu Vasile Pascu, *op. cit.*, p. 78.

¹² Eleonora Rădulescu; Anca Țirlea, *op. cit.*, p. 49, 50.

¹³ *Ibidem*.

extrașcolare cu caracter interdisciplinar, în cadrul acestuia vom utiliza metode optime de evaluare prin care să se poată:

- identifica problemele, în vederea remedierii deficiențelor apărute astfel încât acestea să poată fi rezolvate;
- să se pregătească în mod optim echipa de proiect, cât și participanții;
- să se procedeze la coordonarea, monitorizarea, evaluarea și feed-back-ul atât al activității echipei de proiect dar și al activității participanților la proiect;
- să se realizeze în mod optim echipele/grupele de lucru, respectiv să fie trasată în mod eficient activitatea acestora;
- să se realizeze corect și la timp toate materialele acestui proiect, mediatizare, marketing, publicitate etc.

În cadrul proiectului pe care îl elaborăm împreună cu elevii, un rol important îl au metodele de evaluare dar și implicarea elevilor în derularea etapelor proiectului, astfel încât să putem forma acestora competențe generale și specifice necesare de-a lungul întregii vieți. O evaluare reușită presupune: efectuarea unor evaluări de activități, evaluări intermediare și evaluări finale; folosirea unor instrumente specifice (fișa de evaluare, instrumente de feed-back, liste de control, rapoarte de evaluare, rapoarte de monitorizare); încurajarea autoevaluării participanților la activități, în special a elevilor; folosirea unor metode didactice, mai ales în procesul de evaluare a proiectelor, cum ar fi portofoliul elevilor, metoda cubului, învățarea prin cooperare.

Portofoliul elevului implicat în proiect

Portofoliul elevului este altceva decât o variantă mai amplă a eșantionării activității, cuprinzând, printre alte piese: 1) Lecturi citite și scrise sub forma unor rezumate, 2) răspunsuri la diferite chestionare; 3) Eseuri și compuneri libere; 4) Prezentarea sumară a unor autori și a operelor acestora; 5) Reflecții; 6) Postere; 7) Colaje; 8) Afișe; 9) Machete; 10) Desene etc. Evaluarea obiectivă, atentă, integrală a unui portofoliu este o sarcină care implică un efort mai mare din partea cadrului didactic în raport cu celelalte forme de evaluare. Există în ceea ce privește întocmirea unui portofoliu o serie de aspecte esențiale care facilitează și încurajează la elev învățarea autodirijată¹⁴.

Cubul

Este o strategie de predare dezvoltată de Cowan & Cowan începând cu anul 1980.¹⁵ Este o metodă a gândirii critice întrucât ne ajută esențialmente să studiem cum se cuvine o tematică istorică, să zicem o revoluție burgheză, un concept istoric nou, să identificăm aici burghezia în comparație cu nobilimea din Europa epocii moderne. Prin folosirea acestei metode, profesorul solicită elevilor să scrie pe o

¹⁴ Ștefan Păun, *Didactica Istoriei*, București, Corint, 2003, p. 113, 114.

¹⁵ Ion Alexandru Dumitru, *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Timișoara, Editura de Vest, 2000, p. 91, 92.

foaie albă sau pe un caiet răspunsurile lor asupra unei anumite teme fiind parcurse toate fațetele cubului și răspunzându-se la întrebările din indicațiile date¹⁶.

Metoda poate fi folosită atât individual, pe diverse fișe diferențiate cât și în grup la diferite teste de evaluare. Se folosește în mod eficient, atât în etapa de evocare, cât și în cea de realizare a sensului¹⁷. Cubul, metodă a gândirii critice, este capabil să valorizeze activitățile și operațiile de gândire implicate în învățarea unui conținut, cât și în formarea unei competențe, a unei valori sau a unei atitudini¹⁸. Profesorul le cere elevilor să scrie despre un anumit concept sau temă prin parcurgerea fețelor cubului. Este preferabil să se respecte ordinea prezentată pentru că aceasta îi conduce pe elevi în mod treptat spre o gândire complexă. Procesele de gândire implicate în metoda cubului urmează îndeaproape categoriile din taxonomia lui Bloom. Metoda poate fi folosită cu succes atât în etapa de evocare cât și în cea de reflecție. Lecția se poate încheia cu elaborarea unei lucrări – de către fiecare grup ce a rezolvat una din cele șase sarcini de lucru – ce poate fi afișată în clasă pentru a fi studiată în întregime¹⁹. Ca o apreciere personală, subliniem faptul că demersurile moderne în educația, care se întemeiază pe metoda proiectului, au marele atu, că se pot plia pe diferite contexte noi, bazându-se pe criterii concrete, observabile și implicându-i pe elevi, atât în ceea ce privește învățarea, cât și predarea, respectiv evaluarea, cu o eficiență sporită și cu o eficacitate vizibil-cuantificabilă a rezultatelor imediate și de perspectivă.

Lecția de istorie prin cooperare între elevii clasei grupați în echipe de lucru care trebuie să îndeplinească o anumită sarcină/anumite sarcini

O funcție de seamă a învățării prin cooperare este dată de stabilirea unui echilibru optim și necesar între competiția indusă de învățământul de tip tradițional și necesitatea sporirii abilităților de lucru în echipă, prin intermediul cooperării. Studiile în domeniul pedagogiei au evidențiat faptul că învățarea prin cooperare se întemeiază pe ideea că eterogenitatea și interacțiunea din cadrul grupurilor de elevi, în cadrul orelor, generează o serie întregă de oportunități pentru învățare²⁰. Această modalitate de formare a abilităților de cooperare în cadrul predării-învățării facilitează și contribuie la ameliorarea, cultivarea relațiilor interpersonale și la achiziționarea valorilor. Atunci când activitatea de învățare are loc pe grupe elevii dobândesc pe lângă studierea și învățarea unei anumite materii, deprinderi de

¹⁶ Daniela Crețu, *op. cit.*, p. 51; Ion Ovidiu Pânișoară, *Comunicarea eficientă*, Ediția a III-a, Iași, Editura Polirom, 2009, p. 326; Ion Alexandru Dumitru, *Dezvoltarea gândirii critice și învățarea eficientă*, Editura de Vest, Timișoara, 2000, p. 91; Gabriela Gruber, *op. cit.*, p. 99.

¹⁷ Daniela Crețu, *Dezvoltarea motivației învățării*, Sibiu, Editura Psihomedica, 2003, p. 88, 89; Gabriela Gruber, *op. cit.*, p. 99, 100.

¹⁸ Ioan Alexandru Dumitru, *op. cit.*, p. 91-93.

¹⁹ Ioan Scheau, *Gândirea critică, metode active de predare învățare*, Cluj Napoca, Editura Dacia, p.6; *Ghid metodic: Învățarea activă* M.E.C., București, Consiliul Național pentru Pregătirea profesorilor, 2001, p. 31.

²⁰ Daniela Crețu, Adriana Nicu, *op. cit.*, p. 215, 216.

relaționare și abilități de grup²¹. Printre caracteristicile esențiale ale lecției bazate pe învățarea prin cooperare evidențiem mai jos: a) – Interdependența pozitivă; b) – Răspunderea individuală; c) – Caracterul eterogen al membrilor și grupurilor; d) – Conducerea în comun; e) – Predarea directă a deprinderilor sociale; f) – Rolul de observator și moderator al profesorului, care poate însă interveni când este nevoie²². Printre elementele de bază ale învățării prin colaborare amintim aici următoarele: 1. Interdependența pozitivă; 2. Promovarea învățării prin interacțiunea directă; 3. Răspunderea individuală; 4. Deprinderi interpersonale și de grup mic; 5. Procesare în grup.

În lucrarea *Didactica modernă* apărută în 1995, profesorul Miron Ionescu afirmă că activitatea de învățare prin dispunerea clasei de elevi pe grupe, „presupune cooperare și activitate comună în rezolvarea unor sarcini de instruire”. Așadar, această metodă „vizează aspectul social al învățării, dezvoltarea comportamentului social al elevului; este o modalitate de îmbinare a învățării individuale cu cea în grup și în același timp o măsură de atenuare a unei individualizări exagerate²³. „În general, îndrumările preliminare date de profesor se referă la următoarele aspecte: indicații asupra temei de cercetat; indicarea materialului necesar activității, verificarea și completarea cunoștințelor utile pentru efectuarea sarcinilor grupei și indicații metodologice de lucru”²⁴. Învățarea prin cooperare este concentrată mai mult pe profesor, pe deciziile acestuia, în timp ce în învățarea prin colaborare accentul cade pe elev care este responsabil pe acțiunile sale²⁵.

În ceea ce privește rezultatele învățării prin colaborare, atât imediate, cât și de perspectivă trebuie evidențiate: 1. Identificarea surselor istorice și extragerea informațiilor din acestea pornind de la enunțuri date; 2. Performanțe superioare, capacitate de reținere sporită și folosirea în contexte noi a competențelor dobândite individual sau/și colectiv; 3. Raționamente de ordin superior frecvente, înțelegere mai profundă și gândire critică, pornind de la logica informației, de la cronologia faptelor și evenimentelor; 4. Focalizare activă asupra învățării și comportament indisciplinat mai redus, prin formarea deprinderii de a învăța să înveți; 5. Motivație sporită centrată pe obținerea performanței, a rezultatelor și motivație intrinsecă pentru învățare din perspectiva cunoașterii și a descoperirii trecutului; 6. Capacitate sporită de a vedea o situație și din perspectiva celuilalt, premisă pentru toleranță activă, acceptabilitate și cultivarea valorilor dialogului și ale democrației participative; 7. Relații mai bune cu colegii, bazate pe cunoaștere, respectare, dialogare,

²¹ Adriana Nicu, *Strategii de formare a gândirii critice*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2007, p. 109, 110.

²² Daniela Crețu, Adriana Nicu, *Pedagogie pentru definitivat*, p. 215, 216.

²³ Miron Ionescu, Ion Radu, *Didactica modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1995, p. 171.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ Vasile, Târcovnicu, *Învățământ frontal, învățământ individual, învățământ pe grupe*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1981, p. 189, 190; Adriana Nicu, *Strategii de formare a gândirii critice*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2007, p. 95; Gabriela Gruber, *Didactica specialităților Istorie/Cultură civică*, Sibiu, Editura Psihomedica, 2009, p. 90.

capacități intelectuale, cultivate în mod optim și centrate pe elev/educabil; 8. Sănătate psihologică sporită, adaptare, senzație de bine, de confort cognitiv și educativ; 9. Încredere în sine bazată pe acceptarea de sine, pe o interiorizare valorică; 9. Competențe sociale sporite, necesare integrării în microgrupurile de lucru și societate; 10. Atitudine pozitivă față de materiile de studiu, de învățatură și școală; 11. Atitudine pozitivă față de profesori, directori și alte persoane din școală²⁶.

Printre avantajele evidente ale acestei metode merită subliniate atât cele pentru elevi în plan școlar, cât și cele pentru societate în ansamblul acestei metode. De remarcat faptul că elevii rețin mai ușor materialul studiat la oră, de exemplu se rețin mai ușor valurile marilor migrații pornind de la studiarea unor texte ce fac referință la goți și la slavi și poziționând pe harta murală un traseu al acestor mișcări de la finele antichității. Elevii participă și fac o corelare între migrațiile acelei epoci și o serie de cauze care generează mișcări de populație și în lumea contemporană. Avantaje în planul interrelaționării sociale ar fi: o mai bună comunicare și înțelegere a punctelor de vedere ale grupurilor, ameliorarea unor prejudecăți, stimă de sine și reciprocă. Ca o observație, elevii au fost intrigați de axa deplasării populațiilor, atât în antichitate, cât și mai târziu în istorie, aceasta fiind orientată întotdeauna de la est către vest (fenicienii, grecii, goții, slavii, maghiarii, spaniolii, etc.). Un proiect la disciplina istorie, prin activități școlare și extrașcolare trebuie să aibă rezultate și produse: materiale documentare pentru elevi și profesori, descrieri ale activităților, planuri de activități extrașcolare, reviste, pliante, grupuri de acțiune, puncte de informare-documentare în domeniul istoriei. Pe lângă aceste rezultate, un proiect la disciplina istorie are și „efecte multiplicatoare”: elevii și profesorii care au desfășurat astfel de activități vor continua să proiecteze și să implementeze proiecte pentru promovarea valorilor și evenimentelor istorice importante; alți membrii ai comunității școlare vor desfășura activități extrașcolare asemănătoare; școlile care vor lua la cunoștință de succesele unor astfel de proiecte vor elabora și implementa proiecte asemănătoare.

Pentru o bună desfășurare a activităților unui proiect, sunt necesare resurse umane, materiale și financiare. Un proiect de calitate implică, de asemenea, resurse informaționale și un buget de timp în care să se încadreze, astfel încât să poată fi evaluat în funcție de toate criteriile de competitivitate și eficiență²⁷. Resursele umane ocupă în cadrul oricărui proiect, cu atât mai mult în cadrul acelor proiecte în care sunt implicați elevi, un loc deosebit, pentru că în acest fel formăm și cultivăm la elevi disciplina unei munci intelectuale de calitate, axate pe eficiență și randament. Acest demers este esențial din perspectiva contribuției pe care o aduce în realizarea obiectivelor proiectului și, îndeosebi, în atingerea scopului său. Atât organizarea, cât și mai ales tipul de proiect pe care dorim să-l realizăm și să-l aplicăm vor afecta felul în care resursele vor fi alocate și folosite²⁸. În cadrul unui

²⁶ Ion Ovidiu Pânișoară, *Comunicarea eficientă*, ediția a III-a, Iași, Polirom, 2008, p. 382, 383.

²⁷ Eleonora Rădulescu, Anca Țirlea, *op. cit.*, p. 51.

²⁸ Anca Voineag, *op. cit.*, p. 29.

proiect educațional se impune a fi selectați cu atenție acei elevi și cadre didactice care sunt deschiși spre noutatea educațională, care sunt curioși și interesați să învețe noi metode de activitate, sunt dispuși în a participa, respectiv în a se implica activ. Pornind de la aceste considerații trebuie să avem în vedere la capitolul de resurse ale proiectului să cuprindem²⁹: a) Resursele umane: Elevii implicați în proiect; Cadrele didactice implicate; Părinți, familiile elevilor implicați, Alte resurse umane interesate în buna desfășurare a proiectului; b) Resursele materiale: Bibliografie selectivă, diferite articole de specialitate, imagini, postere, mape de lucru, dosare, pliante, coli de scris, markere, diplome, aparate de fotografiat, panouri, laptop și videoproiector etc.; c) Resurse informaționale: Laboratorul AeL, C.D.I.-ul unității de învățământ; d) Resurse financiare personale, fonduri ale școlii, sponsorizări ale părinților elevilor, alte sume de bani atrase ca urmare a aplicării unor proiecte, diferite donații; e) Resursele umane sunt fundamentate pe profesionalism, deontologie, probitate morală, dorința de a lucra cu tinerii, de a pune patos în ceea ce fac, în a transmite eficient cunoștințe, de a forma, valori, atitudini și competențe. Proiectele sunt utile pentru formare inițială și continuă, perfecționarea prin participarea la cursuri și promovarea gradelor didactice, alte surse, potențiali parteneri, asociații și ONG-uri interesate de sfera educațională.

Anexa 1. Structura tematică a unui proiect educațional. Succint ghid practic

A. Informații generale despre aplicant/aplicanți

- Denumirea instituției respective/ a unității de învățământ,
- Adresa completă a acesteia
- Nr. de telefon și faxul
- Site și adresa poștei electronice
- Persoana de contact, nume, prenume, date de contact

B. Informații despre proiect

- Titlul proiectului
- Domeniul de interes în care acesta se încadrează și poziția sa în ierarhia clasificării naționale CAEJ, CAERI, CAEN, etc
- Durata proiectului
- Tipul de proiect
- Locul desfășurării proiectului, comună, oraș, municipiu, județ, eventual o altă țară
- Partenerii proiectului (operaționali, tactici, strategici)

C. Descrierea proiectului respectiv

- Contextul în care se realizează, justificarea proiectului și argumentele sale
- Prezentarea situației existente și identificarea problemelor și a nevoii de proiecte

---

²⁹ Ion Goian, Gheorghe Rădulescu, *Management școlar. Relații cu publicul și parteneriate*, București, Editura Raabe, 2006, p. 12-14; Lucian Ciolan, *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Iași, Polirom, 2008, p. 215-219.

- Analiza părților interesate (SWOT, PEST)
- Plasarea sa în contexte specifice de viață educațională (proiect formal, nonformal, informal)
- D. Scopul și obiectivele proiectului**
  - Scopul proiectului
  - Obiectivele SMART ale proiectului
- E. Beneficiarii proiectului**
  - Grupul țintă al proiectului
  - Beneficiarii direcți și indirecti ai acestuia
- F. Activitățile eșalonate în timp ale proiectului**
  - Dezvoltarea abilităților, deprinderilor, competențelor, valorilor și atitudinilor pro-active ale elevilor implicați
- G. Managementul proiectului**
  - Coordonarea proiectului, crearea echipei, întâlniri de lucru cu partenerii, cu alte părți interesate, modele, metode, strategii ale activității, forme de organizare, parteneriate, analiza riscurilor posibile
  - Planificarea judicioasă a activităților și a resurselor necesare fiecărei activități
  - Planificarea temporală a demersurilor prin diagrama Gantt
  - Promovarea și vizibilitatea proiectului (postere, broșuri, pliante, filme de mediatizare, promovare în social și în media)
  - Monitorizarea implementării proiectului
  - Evaluarea proiectului
- H. Rezultatele proiectului**
  - Rezultatele așteptate și măsurabile a implementării și aplicării proiectului
- I. Bugetul și alte resurse ce trebuie mobilizate**
  - Se menționează sursele de finanțare
  - Se precizează ce costuri acoperă fiecare sursă de finanțare
  - Se utilizează un model de formular de buget în care sunt trecute toate costurile detaliate ale tuturor activităților proiectului
- J. Sustenabilitatea proiectului în timp**
  - Descrie posibilitatea de dezvoltare și continuare a proiectului
  - Prezintă posibilitățile de continuare ulterioară a proiectului prin autofinanțare sau prin atragerea de noi parteneri
- K. Anexele proiectului**
  - Acordurile partenoriale
  - Justificarea surselor de finanțare
  - Alte documente justificative.

Anexa 2. Fișa model de monitorizare a proiectului

Nr. crt.	Enunț/criteriu	DA	NU	Obs./
1	Au fost avute în vedere ideile indicate			
2	Au fost accesate toate căile de documentare indicate în plan			
3	Sunt realizate toate fișele de documentare stabilite în planul de activități			
4	S-au identificat soluțiile posibile			
5	S-a realizat analiza soluțiilor identificate prin evidențierea avantajelor/ dezavantajelor			
6	S-a argumentat corect varianta aleasă			
7	Au fost identificate domeniile conexe implicate în derularea proiectului			
8	Au fost selectate grupele de lucru pe subiecte			
9	Au fost numiți responsabilul de proiect și liderul de grup			
10	Au fost alocate responsabilitățile în cadrul proiectului			
11	S-a realizat planificarea activităților pe grupe de lucru			
12	S-au întocmit diagramele corespunzătoare			
13	S-au respectat planurile stabilite			
14	S-au asamblat subproiectele în proiectul final			
15	S-a analizat și validat proiectul final			
16	S-a realizat prezentarea și argumentarea proiectului			
17	S-a elaborat o comunicare/articol la revista școlară pentru diseminarea rezultatelor proiectului			
18	S-au primit sugestii și recomandări pentru îmbunătățirea activităților similare în viitor			

Anexa 3. Fișa tip de urmărire individuală a competențelor

Criterii de evaluare	Proiect
<p>Criterii referitoare la concepția proiectului:</p> <ul style="list-style-type: none"> -elevul a știut să aleagă și să numească produsul pe care îl va confecționa; -elevul a identificat etapele realizării produsului -elevul a știut să precizeze ordinea logică a etapelor realizării produsului -elevul a ales materialele necesare realizării produsului -elevul a identificat instrumentele și mijloacele necesare; -elevul a analizat tehnicile pe care trebuie să le aplice în fiecare etapă 	
<p>Criterii referitoare la realizarea proiectului-produs</p> <ul style="list-style-type: none"> -fiecare grup a știut să organizeze împărțirea sarcinilor -fiecare grup respectă împărțirea sarcinilor -fiecare grup a efectuat activitatea în timpul stabilit 	

Anexa 4. Angajamentele profesorului conform codului deontologic al profesiei didactice

Nr. crt.	Angajamentul cadrului didactic	Atitudinea observată
1.	Angajamentul față de elevi	Atitudine morală, psiho-socială prin susținere, înțelegere, empatie, corectitudine.
2.	Angajamentul față de profesia didactică	Atitudine de profesionist, devotat demersului didactic și/sau managerial pe care îl îndeplinește psihosocial, prin chemare, vocație, formare, perfecționare.
3.	Comportamentul etic față de colegii de profesie	Respect și susținere, apreciere, admirație.
4.	Angajamentul față de comunitatea școlară și socială	Finalizarea operei de formare a noilor generații din perspectiva obiectivelor educaționale și a unei optime inserții psiho-sociale și social-profesionale a acestor elevi.

(după Daniela Crețu și Adriana Nicu, *op. cit.*, p. 338, 339).